

Dat moet natuurlijk zijn, dat de Kerk vooral onder invloed van Libertijnsche zijde, door de Lands-overheid steeds verhinderd werd om in Nationale Synode samen te komen en om zich over de belijdenisvragen uit te spreken.

Maar dat en nog enkele dingen meer van dien aard daargelaten, wij zien hier wat denkbeelden de Ethische gemeentelieden, en dan nog wel de zeer ontwikkelde van het Ethische beginsel zijn gevolgtrekkingen maken.

„De Heilige Schrift”, zoo schrijft de heer B. „wenschen wij absoluut onaanvaardbaar te laten”, en „de belijdenisschriften onzer voorvaders, van voor drie eeuwen terug, nemen ook wij van heeler harte over naar den geest, echter niet als letterkechten”.

Verder: „Een Kerk zonder belijdenis onttaart in een tribune en houdt op een Kerk te zijn.”

Zoo denken de Ethische gemeentelieden er over. Dat is in hun schatting Ethisch. In de onderstelling dat dat Ethisch is zijn ook zij Ethisch.

En wees er dus verzekerd van, dat indien ooit onder de Ethische theologen een zwenk naar den Modernen kant werd genomen, de Ethische gemeente hen alleen zou laten gaan.

Dat is iets, waarop wij rekenen kunnen. Maar waarmee de Ethische voorgangers ook hebben te rekenen.

•••

Een stuk „kerkelijk leven”, oftewel kerkelijke „histoire contemporaine”, is te karakteristiek om het onzen lezers te onthouden.

Het stuk „speelt” in de Hervormde Kerk te Numansdorp en wordt gedocumenteerd in „De Waarheidsvriend”.

‘t Is erg lang, maar voor geschied-kenners om te smullen.

De mannen van ‘86 zullen zeggen: De Hervormde „vos” verliest wel zijn haren, maar, enz.

Doopkwestie. Numansdorp.

Numansdorp is in den laatste tijd in de kerkelijke wereld van Nederland — we leven in een klein landje, waar we alles van elkaar weten — nog al eens genoemd. Nu ook weer, nu men van zekere zijde gepubliceerd heeft, dat het Classicaal Bestuur van Dordt in een doopkwestie uitpraak heeft gedaan en de kerkeraad in het gelijk gesteld is, waar deze moeilijkheden in den weg gelegd had bij het doopen van kinderen uit den kring dergenen, die de Ned. Hervormde (Geref.) Evangelisatie bezoeken.

Het is wel de moeite waard om aan deze kwestie een oogenblik onze aandacht te schenken.

Te Numansdorp bestaat sedert 11 Maart 1908 een kerkeraadsbesluit — gelijk dat in de Hoeksche Waard meer voorkomt — dat op ouders, die een kind ten Doop komen presenteren, een tuchtmiddel zal worden toegepast, als zij niet gewoon zijn ter kerk te komen en geen blijken geven kerkelijk mee te leven. Dit kerkeraadsbesluit is door het Classicaal Bestuur van Dordt indertijd goedgekeurd — 20 Maart 1908 —.

Natuurlijk kon in 1908 de bedoeling niet zijn de menschen van de Evangelisatie te treffen, want toen had de kerkeraad van Numansdorp den heer Heemskerk nog niet als godsdienstonderwijzer benoemd om hem daarna weer weg te sturen (omdat de kerkeraad de Gereformeerde richting, waar een groot deel van de gemeente mee sympathiseerde, niet uit wilde) waardoor mee het conflict te Numansdorp is ontstaan.

In 1908 was van zoiets nog niets gebeurd. Toen ging het tuchtmiddel van den kerkeraad tegenover doopouders, die onverschillig waren voor God en godsdienst en kerk. Maar nu die „Evangelisatiemensen” er zijn, die niet onverschillig zijn tegenover God en Zijn Woord, noch tegenover de Ned. Hervormde Kerk, nu wordt dat tuchtmiddel, blijkbaar met groote strengheid, ook toegepast op hen.

Hier voelt men al dadelijk, dat deze zaak scheef zit en schoel loopen moet. Een kerkeraad moet elk ding behandelen naar z’n aard. Hij moet leer en leven beoordeelen — als hij het doen wil en doen kan — van al de leden der gemeente zonder onderscheid. Niet van doopouders alleen en van anderen in de gemeente niet. Dan krijgt men den indruk, dat men de andere leden der gemeente (die geen doopouders zijn) niet krijgen kan en ze daarom maar laat schieten; terwijl men de doopouders knijpen kan en het daarom eens wil probeeren.

Hier wringt de schoen al. Men gaat op deze manier inzake „opzicht en tucht” niet recht door zee. Men gaat niet principieel te werk. En dan loopt men natuurlijk vast, als men willekeurig gaat optreden; terwijl dan bovendien het „niet in de kerk komen” van doopouders nog een verschillend motief kan hebben.

Heel die beweging van dat kerkeraadsbesluit van 11 Maart 1908 is dus mis. Ook al is dat kerkeraadsbesluit goedgekeurd door het Classicaal Bestuur van Dordt.

Maar nu het toegepast wordt op de „Evangelisatiemensen”, nu is ‘t dubbel verkeerd en moet hier door de hogere Besturen ingegrepen worden.

Want de kerkeraad heeft natuurlijk niet het recht om een gansch anders kwestie over te brengen op het terrein van de doopsbediening. Dat is niet eerlijk. Maar het mag ook beslist niet. Het is zoo onreglementair mogelijk (om daar alleen bij te blijven).

Wij willen in dit verband eens wijzen op een geschiedenis uit het jaar 1913, welke wel eenigzins gelijkens heeft met ‘t geen de kerkeraad van Numansdorp oorspronkelijk bedoelde. Men kan die geschiedenis vinden in de Handelingen der Synode van 1913, bladz. 160.

Den 14den Mei 1913 was door den kerkeraad van Op- en Neder-Andel met eenparige stem het volgende besluit genomen: „dat het verzoek om de

bediening van het sacrament van den Heiligen Doop aan de kinderen van zulke ouders (d.w.z. die de godsdienst oefeningen verzuimen bij te wonen) zal worden uitgesteld, tot dat zij, door gedurende eenigen tijd getrouw het bedeluis te bezoeken, blijken geven, dat het hun met den Heiligen Doop hunner kinderen eenigermate ernst is.”

Dat lijkt dus veel op ‘t geen Numansdorp kerkeraad wilde in den jare 1908. En de gelijkenis gaat nog verder. Want het besluit van den kerkeraad van Op- en Neder-Andel werd ook goedgekeurd door ‘t Classicaal Bestuur van Heusden.

Maar dan gaat het een andere richting uit.

Het Provinciaal Kerkbestuur van Noord-Brabant en Limburg, tot oordeelen geroepen, heeft het besluit van den kerkeraad van Op- en Neder-Andel vernietigd en ‘t veroordeeld, dat het Classicaal Bestuur van Heusden z’n goedkeuring aan zoo’n besluit had gegeven.

De kerkeraad ging niet dit alles naar de Synode, verzoekende om vernietiging van dit besluit van het Provinciaal Kerkbestuur. Doch de Synode wees dit verzoek af.

Toen is de kerkeraad van Op- en Neder-Andel op een andere manier tot de Synode gegaan, en wel eenvoudig met de vraag, of een kerkeraad een dergelijk besluit nemen mag of niet.

Daarover heeft de Synode van 1913 gehandeld. Uit het Rapport halen we enkele gedeelten aan: „Ten onrechte beweert de kerkeraad van Op- en Neder-Andel, dat dit besluit niet met onze kerkelijke wetgeving zou in strijd zijn. Uwe Commissie, hoewel de bedoeling van den kerkeraad om de Doopsbediening heilig te houden waardeurend, acht toch niet ieder middel geoorloofd tot bereiking van dit doel. En hier is een poging om „hoordwang” in te voeren. En tot invoering daarvan verleent geen onzer Reglementen aan een kerkeraad de bevoegdheid.”

Onjuist schijnt ons het inzicht van den kerkeraad van Op- en Neder-Andel, dat het niet bijwonen van de godsdienst oefeningen op een plaats, waar geen kens is, enkel zou te wijten zijn aan onverschilligheid en onwil. Dat er personen van zoodanigen geestestoestand zijn valt niet te ontkennen en is diep te betreuren; maar ook andere redenen kunnen zich laten gelden — en kan ook een kerkeraad over de harten oordeelen? — die b.v. kunnen liggen in den predikant, zijn optreden of wijze van prediking of voorstelling van de Christelijke Waarheid, enz.

Ten onrechte tracht de kerkeraad de verplichting tot het bijwonen der predikaties af te leiden uit de derde belijdenisvraag. Iemand kan zeer goed de belangen in het Godrijk in het algemeen en van de Ned. Hervormde Kerk in het bijzonder van harte bevorderen en toch niet begeeren steeds ter kerk te gaan bij een predikant, enz. En niet minder onjuist schijnt ons de gevolgtrekking, dat ouders, die de godsdienst oefening verzuimen daardoor geen „blijken geven dat het hun met den doop hunner kinderen uitermate ernst is”, enz. Onze kerkelijke wetgeving kent geen hoordwang, laat ook vrijheid aan de leden der Kerk, om hunne stichting daar te zoeken, waar hun hart die ‘t best vindt. En ‘t is een kerkeraad ongeoorloofd den hoordwang op verkafte wijze in te voeren, door doopsweigering als strafmiddel toe te passen op ouders, die de godsdienst oefening niet bezoeken, terwijl de doopsbediening, naar de practijk onzer vaders, moet plaats hebben aan alle kinderen van niet gecensureerde ouders, die haar begeeren en zelfs het gecensureerd zijn daarvoor geen beletsel oplevert.”

Tot zoover het Rapport, in de Synode van 1913 uitgebracht.

Met algemeene stemmen is toen in den geest van het Rapport door de Synode besloten en aan den kerkeraad van Op- en Neder-Andel is uitvoerig bericht gezonden.

Dit heeft natuurlijk ook wat te zeggen aan den kerkeraad van Numansdorp en aan het Classicaal Bestuur van Dordrecht. En die ouders, die door het Classicaal Bestuur in het ongelijk gesteld zijn, moeten nu maar in hooger beroep gaan bij het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland, dan zal dat Bestuur wel een einde maken aan die plagerijen.

Want het Classicaal Bestuur van Dordt heeft natuurlijk te goeder trouw gehandeld, maar het heeft over ‘t hoofd gezien, dat de kwesties te Numansdorp geheel vertoebeld worden op deze manier en dat niet als tuchtmiddel mag worden geproclameerd, wat inderdaad geen tuchtmiddel is.

Het blijkt uit alles, dat het Classicaal Bestuur van Dordt de dingen niet heeft weten te onderscheiden. Want had het dat gedaan, dan zou het geoordeeld hebben als de Synode van 1913 en dan zou het niet allerlei redeneeringen hebben gehouden als nu in haar besluit zijn neergelegd, zij ‘t ook onder aanhaling van allerlei artikelen uit de Reglementen, die echter met de zaak in kwestie niets te maken hebben.

Om de verwarring in deze te laten zien, nemen we hier een groot gedeelte van het besluit van het Classicaal Bestuur over, dat als een vonnis geldt voor de Evangelisatiemensen.

Het Class. Bestuur redeneert aldus:

„Geboord den kerkeraad van Numansdorp bij monde van zijnen voorzitter, ds J. A. ten Bokkel Huinink, welke verklaarde dat de Doop niet is geweigerd, doch slechts uitgesteld, omdat genoemde N.N. geen kerkelijk leven leidt, doch de samenkomsten in de z.g. Evangelisatie bezoekt; dat genoemde N.N. weigert de godsdienst oefeningen in de Ned. Herv. Kerk bij te wonen; dat de kerkeraad heeft toegepast een der besluiten betreffende de bediening van den Heiligen Doop, genomen door den kerkeraad van N., 11 Maart 1908, goedgekeurd door het Classicaal Bestuur van Dordrecht 20 Maart 1908;

Geboord de appellant, welke verschenen is voor een commissie uit het Classicaal Bestuur, door welke commissie appellant is ondervraagd en ver-

klaarde dat de Doop niet is geweigerd; bevindende voorts de commissie, dat hij geen voldoende reden kon opgeven waarom hij de prediking des Woords van den predikant in de Ned. Hervormde Kerk niet bijwoonde;

Overwegende dat genoemde N.N. door de commissie uit het Classicaal Bestuur is vermaand geworden wegens zijn niet te rechtvaardigen handelingen en is opgewekt de godsdienst oefeningen in de Ned. Hervormde Kerk bij te wonen en zich te stellen onder het gezag van den kerkeraad;

Overwegende, dat de kerkeraad van Numansdorp is geroepen zorg te dragen dat de Doop op de meest indrukwekkende wijze plaats hebbe;

Overwegende dat de kerkeraad van Numansdorp geroepen is opzicht te houden en tucht te oefenen;

Overwegende dat de kerkeraad van Numansdorp opzicht heeft gehouden op zoodanige wijze als hem het meest geschikt is voorgekomen;

Gelet op de artt. 1, 2, 3, 4 en 5 van het Reglement voor kerkelijk Opzicht en Tucht, enz., en art. 14 van het Reglement op de Kerkeraaden;

Recht doende in hooger beroep, handhaaft het besluit van den kerkeraad te N., tot het houden van opzicht genomen enz. enz.”

Men ziet hier is alles, met heel veel overwegingen en met het opnoemen van heel veel artikelen van de kerkelijke wet, door elkaar gehutseld: Evangelisatie-kwestie, opzicht en tucht, doopsbediening die op indrukwekkende wijze geschieden moet, enz., waarbij de conclusie is: het besluit van den kerkeraad te N. tot het houden van opzicht genomen, wordt bestendigd.

Wij hopen, dat het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland, recht doende in hooger beroep, spoedig anders zal oordeelen en het zal ons verblijden, als de kerkeraad van Numansdorp de kwestie van de Evangelisatie, die al zoolang de gemeente in beroering brengt, op een wijze wil behandelen, die de eenig goede manier is en die reeds lang had moeten worden gebruikt.

B. W.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof. 1 Joh. 5:4.

In het vierde of laatste (voorloopig althans) stuk van de Biographie van Prof. Dr H. Bavinck spreekt de Schryver over de moeilijkheden, waarmede de groote man te worstelen had, ook nog in zijn laatste levensjaren, als hij het wereldgebeuren naging. De oorlog van 1914 heeft die problemen niet nader tot hun oplossing gebracht, ze veelteer lastiger gemaakt. Als het nu niet te gewaagd is, de onderstelling uit te spreken: kan de oorzaak hiervan niet gezocht worden in zijn dualistische opvoeding: eerst de gereformeerde omgeving, daarna aan de Leidse Hoogeschool. Zijn kinderlijk geloof heeft hem nooit begeven, maar zijn verstandelijke vorming voor Leiden is, dunkt mij, niet sterk genoeg geweest om den overweldigenden invloed der Hoogeschool te dragen, die op gansch anderen wortel stelde dan dien des geloofs.

Eerst als het geloof aanwezig is, zijn de noodzakelijke axioma's voorhanden, waarop ware wetenschap gebouwd kan worden. Het wordt, meen ik, te weinig doorvoeld, al wordt het ook beleden, dat het geloof een zaak des harten is. „Met het hart geloof men ter rechtvaardigheid”. Het komt mij voor, dat Dr Bavinck in zijn „Verzamelde opstellen” (bl. 14 onderaan) niet geheel juist zegt: „Uit het nieuwe leven ... komt toch te zijner tijd ... het geloof op, op het gebied van het bewustzijn”. Het spreekt vanzelf, dat het geloof volstrekt niet buiten het bewustzijn omgaat. „Het geloof is uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.” Er is kennis noodig van eigen ellende, van God en den Zaligmaker, waarzonder geen geloof mogelijk is. Maar de daad des geloofs, des geloofs in Jezus Christus namelijk, is een daad des harten. Trouwens, ook op ander gebied is dat waar. Wat men gaarne geloof, geloof men gauw. Het spreekt evenzeer vanzelf, dat het bewustzijn dat geloof verheldert, versterkt, maar van die meerdere wetenschap blijft het geloof de grond. Als het geloof geschokt wordt, schijnt ook de wetenschap niet meer vast te staan.

Dat geloof overwint de wereld. Niet het Calvinisme, niet de gereformeerde beginselen, noch de gereformeerde belijdenis overwinnen de wereld. Wij moeten ons dat goed indenken. Hebben dan het Calvinisme enz. geen waarde? Die hebben zonder twiifel zeer groote, uitnemende waarde, maar ze overwinnen de wereld niet. Dat is het werk des geloofs, het leven uit het geloof, het worstelen met God, het zijn en blijven in Jezus. Wat ik haast niet behoef uit te spreken; daarmede is niet slechts een zalig genot, een bespijgeling, maar een werkzaam leven in den dienst des Heeren bedoeld. Zelfs de Heilige Schrift zonder geloof mist die kracht. En niemand van ons zal er toch ook maar een oogenblik aan denken, den Bijbel waardeloos te verklaren? Ik weet wel, dat die zoooven genoemde uitdrukkingen oorspronkelijk en nog figuurlijk, als beeldspraak bedoeld zijn; maar ik weet ook, dat ze vaak letterlijk verstaan worden.

De gelijke, grondige kennis der Heilige Schrift is een vereischte sine qua non. „Mijn volk is uitgeroeid, omdat het zonder kennis is”. Wij kunnen die kennis bij anderen tot het bewustzijn brengen; met geloof en liefde gaan wij daarbij dieper en raken ook het hart, maar eerst de werking des Heiligen Geestes maakt die kennis vruchtbaar. Het is een valsche stelling, dat het er niet op aan komt, wat men geloof, als men maar als Christen leeft. Wat wij gelooven, heeft grootten invloed op het hoe van ons Christendom. Ik mag er wel op wijzen, dat kennis en kennis twee zijn. Er is een kennis, die alleen daarin bestaat, dat men niet ontkent, die alleen in het hoofd zit. Maar de echte kennis staat in directe verbinding met ons hart en leidt ons doen en laten.

Evenwel, van hoe groote betekenis grondige kennis van den Bijbel ook is, vergeten mag niemand, dat de

hoofdzaak is en blijft ons persoonlijk geloof in Jezus Christus, die ons en rechtvaardigheid en heiligmaking geworden is. Iemand kan een vurig strijder voor het Calvinisme, voor de gereformeerde beginselen en belijdenis zijn, en toch nog zonder God of ten minste op een afstand van Hem wandelen. En zoo iemand zal niet veel bijdragen tot de overwinning, die de wereld overwint.

H. M.

BOEKBESPREKING.

"Gedenkt Uwer voorgangeren!" Predikatie over Hebr. 13:7-9a, gehouden in de Keizersgrachtkerk op Woensdag 27 September 1922, bij den ingang van zijn emeritaat, door B. van Schelven, predikant bij de Gereformeerde Kerk van Amsterdam.

Amsterdam, H. A. van Bottenburg, 1922.

Zichier het gedragen woord van een der patres onzer Gereformeerde Kerken in haar vernieuwde openbaring. Hoe blijkt uit elke zinsnede, dat zijn denkracht niet is verminderd, zijn zeggingskracht niet is verzwakt. En dat op vijf en zeventig jarigen leeftijd met vijftig dienstjaren!

Hoe spreekt daaruit de goede gunst Gods over ons! Deze preek heeft betekenis voor heel ons land. Het ik-motief mocht bij deze gelegenheid niet ontbreken en ontbreekt ook niet.

De heilige mannen gingen daarin voor. Het leent aan deze preek vanzelf bekoring. En toch werd het geen ik-prediking, maar prediking van de genade Gods in Christus.

Tevens ontvangt men hierbij een goed geslaagd portret van den eminenten emeritus.

"Kenniss en Leven." Opstellen en artikelen uit vroegere jaren door H. Bavinck, in leven Hoogleraar aan de Vrije Universiteit.

Kampen, J. H. Kok.

Bavinck in jeugdkracht! Imponerend door beslistheid. Meeslepend door bruisen van leven. Zoo staat hij in dit boek voor u. Teleurstelling had hem nog niet gebogen.

Idealen flitsen nog uit zijn woorden. Wie hem zoo nog niet kende, kent slechts den halven Bavinck.

In zijn biografie over wijlen prof. Bavinck gaf ik van deze opstellen reeds een analyse en beoordeeling.

"Dr. Herman Bavinck." Stuk 4. Door Dr. V. Hepp.

Uitgave W. ten Have.

Hiermee is de biografie van prof. Bavinck compleet. Van volgende plannen geeft het "Naschrift" bericht. In dit stuk worden behandeld:

11. Lofredenaar van Kuiper.
12. Mislukte pogingen in zake Eenheid van Opleiding.
13. De eerste jaren te Amsterdam.
14. Zijn tweede reis naar Amerika.
15. Op breeder terrein.
16. Zijn levensende.

Ook vindt men hier vier foto's van de begrafenis. In plaats van de beloofde 20 vel ontvangt men hier anderhalf vel meer zonder prijsverhoging.

De uitgever zorgde voor een passenden band.

HEPP.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Alblasserdam, P. Deddens te Brielle.
Heerenveen, D. J. Couvée te Meppel.
Jutryp-Hommerts, W. Moene, cand. te Leiden.
Kooten, J. Y. Tiemersma te Tzummarum.
Tweede Exloermond, G. Meijer te Marrum.
Watergraafsmeer, W. van 't Sant te Katendrecht.
Westerlee, G. A. Langhout te Gaastmeer.

Bedankt voor:

Arum, K. Veen te Oude- en Nieuwe Bildtdijk.
Bomberg-Westkapelle, E. J. van Voorst te Kootwijk.
Dordrecht, Dr. S. O. Los te Den Haag.
Medemblik, S. de Bruijn (laatst te Iowa U.S.A.).
Raard, G. A. Landhout te Gaastmeer.
Scheemda, H. Knoop te Schouwerzijl.
Tholen, J. E. Westerhuis te Oud-Loosdrecht.
Wijkkel en Balk, W. Moene, cand. te Leiden.

Overleden. Dr. C. W. de Vries te Tzum overleed op 28 Dec. 1922 in den ouderdom van 59 jaren.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Zaandam, J. Jongebloed te Maarsse.

Bedankt voor:

Driebergen, K. Groen te Zwijndrecht.
Hillegom, J. A. Riekel te Zaandam.
Schiedam, J. A. Riekel te Zaandam.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Blokzijl, J. C. Koningsberger te Bergentheim.
Drogeham, J. W. Dippel, prop. te Groningen.
Kootwijk, W. Deur te Zegveld.
Linachoten, W. Zijlstra te Nederlangbroek.
Westerschelling, J. W. Dippel, prop. te Groningen.

Aangenomen naar:

Kerkwerve, J. Mortier, cand. te Wageningen.
Vlissingen, W. A. B. ten Kate te Horsten.
Wieringerwaard, E. K. Groeneweld, em.-pred. te Rotterdam.

Bedankt voor:

Mijnheerenland, J. P. E. C. Gerhardt, cand. te Den Haag.
Ooster-Nijkerk, J. C. Wolthers te Kamperveld.
Zeist, P. van Toorn te Rotterdam.
Zwanmerdam, L. Boer te Nieuw-Weerdinge.

Afscheid van:

Amelde, Dr. L. G. Bruijn. Tekst Lukas 13:8.

Overleden. Te Eindhoven overleed in den ouderdom van 95 jaren de E. J. F. van Dassel, em.-pred.

VERGEET NIET aan te vragen de voorwaarden tot verkrijging van een EIGEN Woning bij de N.V. „PHARUS” TE 'S-HAGE.

Lezers van „De Reformatie”, die met zooveel sympathie dit blad ontvangen, wilt ook uw FAMILIE-ADVERTENTIËN ter plaatsing zenden.

H.H. ROOKERS!

Wilt ge overtuigd zijn een fijne pijp tabak te rooken vraag dan bij uwen winkeller onze tabak.

Zij voldoet aan de strengste eischen. In prijzen vanaf 10.60 tot f 3.00 per pond.

FIRMA TH. GROENEVELD SNEEK (Fr.)

OPGERICHT 1769.

H. H. Winkeliers, vraagt prijscourant!

KLEERMAKERIJ GEBR. STIJGER

Zwartjanstraat 73a

Telefoon B 255

ROTTERDAM.

Wij garandeeren U Chique Coupe. Prima afwerking.

Billijke prijzen.

OVERJASSEN

naar maat

vanaf f 40.—.

Zoo juist verschenen: Moderne Letterkunde en Christelijke Opvoeding

DOOR

Dr. B. WIELENGA.

Ing. f 3.75. Geb. f 4.90.

Uit den inhoud noemen wij: De botsing tusschen het christendom en de hedendaagse cultuur. De opdringende beweging van 80 en haar nawerking op onzen christelijken kring. Het gebel van den invloed der „modernen”. Intellectuele ontwakening bij de christenen. Moderne letterkunde bij het christelijk onderwijs. Moderne letterkunde en de christelijke jeugd in het algemeen. Literatuur en kunst in het christelijk gezin. De moderne letterkunde en de beweging der „jongeren”. De macht van het boek. Onbetrouwbare recensies. Dichtkunst zonder kunst. De kunst van het lezen.

Alom in den Boekhandel of bij de Uitgeverij
UITGEVERIJ „HOLLAND”
Warmoesstr. 98 - Amsterdam.

RITMEESTER
DE EERSTE 8 CENTS
ZANDBLAD
SUMATRA SIGAAR.
FABRIKANT
NYGER-SKUPPEN
NUTTERAL WAGENINGEN

GROEN ELOUT MACKAY KUYPER LOHMAN DE VISSER

Van bovenstaande pleitbezorgers van het Christelijk Onderwijs lieten wij GROOTE PORTRETTEN vervaardigen in koper-diepdruk. De prijs van dit zestal portretten is f 30.— inclusief emballage. Bestellingen kunnen thans onmiddellijk worden uitgevoerd.

GOES.

OOSTERBAAN & LE COINTRE.

GANZEVOORT'S ORGELHANDEL

DIEZERSTRAAT 116 - ZWOLLE

heeft steeds in voorraad een groote keuze
Rullen Verhuur Repareeren
ORGELS
Prijscouranten gratis op aanvraag

DOELMATIGE RECLAME VERGROOT DEN OMZET!

DE REFORMATIE

biedt een uitgezochte gelegenheid tot het maken van reclame onder koopkrachtig publiek.

Vraag nog heden voorwaarden bij abonnement.

N.V. „REFORM” - GRONINGEN

Dir.: E. BOERMA

Heerestraat 62 - Telef. 755.

Dames- en Heerenkleding naar Maat.

PREEKBOEKJES

prima kwaliteit, 24 bladz. dik met omslag en etiket, maar verkiezing met 24 of 28 lijnen.

Prijs per 100 stuks

fr. per post f 6.90.

E. P. F. GERMS - DOESBURG.

Rookt het merk INTIM

prima 8 cents Sigaar.

Sigarenfabriek „de Gans” Harderwijk.

Zeldzaam Aanbod.

LANGE's BIBELWERK, elf delen geb. linnenrug . . . f 55.—
Krummacher, ELIA, pr. b. f 25.—
LEIDENSBUCH en
ADVENTSBUCH, 2 dln, pr. b. f 4.—
Ook bereid met een deel van

LANGE's BIBELWERK persoonlijk te bezoeken.

J. H. WITZEL - HILVERSUM
Hooge Naarderweg 22.

Zending niet franco.

VRAAGT PRIJS! EN ONTWERPEN!

GLAS-IN-LOOD voor KERKWERKEN
RENOUVERING EN EERST-GEDESGEN
HAARLEM. VERBODTCHAP G.S.V.
V. L. JOHNS VAN MEULEN

LEEUWARDEN
GRACHTENAL 97-99
ARISTIEKE BEHEEREN, VAKKUNDE, BEHEEREN
LAGE PRIJZEN-TALRIJKE AANBEVELINGEN

DE EERSTE BINNENLANDSCHE SPAARKAS,

volgens het VERBETERD SPAARKASSTELSEL, welke een loonende minimum einduitkeering garandeert, is

SPAARHUIS VAN 1912

gevestigd te Haarlem, Ged. Oude Gracht 47.

Verzekerd bedrag ruim f 6.500.000.

Spaarders hebben na enkele jaren tevens recht op 100 pCt. hypotheek tegen 5 pCt. rente, tot 't koopen of bouwen van een

EIGEN HUIS OF BOERDERIJ.

JAARBOEK GEREF. KERKEN

JAARGANG 1923

UITGAVE: OOSTERBAAN & LE COINTRE - GOES

Volgende week komt het Jaarboek ter verzending gereed.

Hebt U al een ex. besteld? Zoo niet, stel dit dan niet uit. Elk meelevend lid der Geref. Kerk dient dit periodiek in huis te hebben. De prijs is slechts f 0.80. En dat voor een boekwerk van meer dan 300 bladzijden. De inhoud is zeer belangrijk. Behalve een „In Memoriam” bevat het Jaarboek ook de portretten der in 1922 overleden Predikanten.

Medewer
C. Bro
Ds J.
Dr J.
Da J.

Prof. Dr.

INHOUD: I
aangeborene
der Geref.
studie. Libera
Soe. Leven.
Kuyper-Balogh
Wijlen-berede
Kunst: Nieuwe
maas Kerken

Het
evange
Evenw
Een
dat.

Ons land
Wellicht
van Internat
lig haiten
Want stel
tot buitenge
kleine landje
richten?

Ons klein
We zijn o
zoo over on
Men vindt
derland ooit
zou kunnen
Men was
een onzer m
riep, als m
het „dorp”
„Daarbij k
tiel”, door
kwaad.

Aan den
gevestigd, d
gevoert tot v

Ons klein
Dat is de
Maar een
Een sugge
De geschied
een klein v
het innemen

Gaf de ze
onze neutral
voorsprong

Waarom h
en moesten
hinkende pa

Waarom
onze vaders

Ook wij d
Dat de w

ons, we mo
Want dat

Doch dat
leven goddel

min als in d
is een aank
zonder togen

Bewustzijn
wil om deze
rechte inter

En die be
maar middel

Middel om
bond met der
uit de ellende

Intusschen
te wilszwak

Wel koos
En dit sto

Maar deze
king aan he

Welk een
gaf hij te zie
De partij
litteken grom